

**“FILOLOGIK KOMPARATIVISTIKA VA
TARJIMASHUNOSLIK MASALALARI”**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2025-yil, 12-13-noyabr

**“PROBLEMS OF COMPARATIVE
PHILOLOGY AND TRANSLATION
STUDIES”**
international scientific and practical conference
November 12-13, 2025

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI
UNIVERSITETI

TARJIMA NAZARIYASI VA AMALIYOTI KAFEDRASI

**“FILOLOGIK KOMPARATIVISTIKA VA
TARJIMASHUNOSLIK MASALALARI”**

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya to‘plami

2025-yil, 12-13-noyabr

THE MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND
INNOVATIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

ALISHER NAVO‘I TASHKENT STATE UNIVERSITY
OF UZBEK LANGUAGE AND LITERATURE

THE DEPARTMENT OF “TRANSLATION THEORY AND PRACTICE”

Proceedings of the International Scientific and Practical Conference titled

**“PROBLEMS OF COMPARATIVE PHILOLOGY
AND TRANSLATION STUDIES”**

November 12-13, 2025

Tashkent – 2025

UO‘K 845.711.05

KBK 133.585.3 “Filologik komparativistika va tarjimashunoslik masalalari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya to‘plami. – Toshkent, 2025. – 889 b.

ISBN 978-9910-8871-6-1

Mas’ul muharrir:
Shuhrat SIROJIDDINOV

akademik

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti rektori

Tahrir hay’ati:

Nozliya Normurodova (O‘zbekiston), Zuhridin Isomiddinov (O‘zbekiston), Elizabetta Ragagnin (Italiya), Gabriela Shtoecli (Shveytsariya), Qosimboy Mamurov (O‘zbekiston), Sayed Mohamed Ahmad Korayem (Misr), Uzoq Jo‘raqulov (O‘zbekiston), Gulnoz Xalliyeva (O‘zbekiston), Yurgen Yakob Beker (Germaniya), Kemal Yavuz Ataman (Turkiya), Xurram Raximov (O‘zbekiston), Natalya Filimonova (Rossiya), Nedim Bakirci (Turkiya), Farhad Rahimi (Eron), Xayrulla Hamidov (O‘zbekiston), Elmira Adilbekova (Qozog‘iston), Sag‘inbek O‘rinboev (Qirg‘iziston), Zulxumor Xolmanova (O‘zbekiston), Mahmadiyor Asadov (O‘zbekiston), Ziyodaxon Teshaboyeva (O‘zbekiston), Dilnavoz Yusupova (O‘zbekiston), Islomjon Yakubov (O‘zbekiston), Nargiza Rashidova (O‘zbekiston), Sabohat Qahharova (O‘zbekiston), Hafiza Qo‘chqorova (O‘zbekiston,) Nigora Sulaymonova (O‘zbekiston), Dilafruz Muhammadiyeva (O‘zbekiston), Dostonbek Ahmadov (O‘zbekiston), Dilnoza Shonazarova (O‘zbekiston).

Mazkur xalqaro konferensiya materiali filologik komparativistika va tarjimashunoslikning dolzarb nazariy hamda amaliy masalalarini zamonaviy ilmiy yondashuvlar asosida yoritishga bag‘ishlanadi. To‘plamda turli milliy adabiyotlar, tillar va madaniyatlar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir, adabiyotlararo aloqalar, qiyosiy-tipologik va qiyosiy-genetik tadqiqotlar, badiiy va maxsus matnlarni tarjima qilish muammolari, tarjima strategiyalari va ekvivalentlik masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, konferensiya materiallarida tarjima nazariyasining zamonaviy konsepsiyalari, tarjimon kompetensiyasini shakllantirish, tarjimoni o‘qitish metodikasi, madaniyatlararo kommunikatsiya hamda globallashuv sharoitida tarjimaning ijtimoiy-madaniy ahamiyati kabi masalalar keng yoritiladi. Ilmiy maqolalar filologik komparativistika va tarjimashunoslik sohalarida faoliyat yuritayotgan olimlar, tadqiqotchilar, doktorantlar, magistrantlar hamda talabalar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, fanlararo integratsiyani kuchaytirishga hamda nazariya va amaliyot uyg‘unligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Mualliflar qarashi va asarlar nomlaridagi imlo tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

To‘plam Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Ilmiy-texnik kengashining 2025-yil 17-dekabrda 6-sonli yig‘ilish qaroriga asosan nashrga tavsiya etilgan.

UO‘K 845.711.05

KBK 133.585.3 Proceedings of the International Scientific-Practical Conference on the topic
“Problems of comparative philology and translation studies”. – Tashkent, 2025. – 889 p.

ISBN 978-9910-8871-6-1

Editor-in-Chief:

Shuhrat SIROJIDDINOV

Academician

Rector of Alisher Navo'i Tashkent State University of Uzbek Language and Literature

Editorial Board:

Nozliya Normurodova (Uzbekiston), Zuhridin Isomiddinov (Uzbekiston), Elizabetta Ragagnin (Italy), Gabriela Stöckli (Switzerland), Qosimboy Mamurov (Uzbekiston), Sayed Mohamed Ahmad Korayem (Egypt), Uzok Djoraqulov (Uzbekiston), Gulnoz Khallieva (Uzbekiston), Jürgen Yakob Beker (Germany), Kemal Yavuz Ataman (Turkiye), Khurram Rakhimov (Uzbekiston), Natalya Filimonova (Russia), Nedim Bakirci (Turkiye), Farhad Rahimi (Iran), Khayrulla Hamidov (Uzbekiston), Elmira Adilbekova (Kazakhstan), Sag‘inbek O‘rinboev (Kyrgyzstan), Zulxumor Xolmanova (Uzbekiston), Mahmadiyor Asadov (Uzbekiston), Ziyodakhon Teshaboyeva (Uzbekiston), Dilnavoz Yusupova (Uzbekiston), Islomjon Yakubov (Uzbekiston), Nargiza Rashidova (Uzbekiston), Sabohat Qahharova (Uzbekiston), Hafiza Qo‘chqorova (Uzbekiston,) Nigora Sulaymonova (Uzbekiston), Dilafruz Muhammadiyeva (Uzbekiston), Dostonbek Akhmadov (Uzbekiston), Dilnoza Shonazarova (Uzbekiston).

This international conference articles are dedicated to illuminating the current theoretical and practical issues in philological comparativistics and translation studies based on the modern scientific approaches. The collection analyzes of mutual influences between different national literatures, languages and cultures; interliterary connections; comparative-typological and comparative-genetic studies; the issues of translating literary and specialized texts; translation strategies and problems of equivalence. Furthermore, the conference materials extensively cover the topics such as: contemporary concepts in translation theory, the formation of a translator competence, methodologies for teaching translation, intercultural communication and socio-cultural significance of translation in the context of globalization. The given scientific articles are intended to scientists, researchers, doctoral students, master’s students and undergraduate students who actively working in the fields of philological comparativistics and translation studies and they serve to strengthen interdisciplinary integration as well as to ensure the harmony between theory and practice.

The views expressed in the articles do not necessarily reflect those of the editorial board.

The publication was recommended by the Scientific and Technical Council of Alisher Navo'i Tashkent State University of Uzbek Language and Literature on December 17, 2025.

“ДИУАНИ ХИКМЕТ” МӘТІНІНДЕГІ СОПЫЛЫҚ ТЕРМИНДЕРДІҢ РУХАНИ-ФИЛОСОФИЯЛЫҚ МАҒЫНАСЫ

Динара Сазанова,

*“Әзірет Сұлтан” Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы,
Ясауитану ғылыми орталығының ғылыми қызметкері,*

Түйіндеме. Мақалада Қожа Ахмет Ясауидің «Диуани хикметіндегі» сопылық терминдердің тілдік мағынасы филологиялық тұрғыдан көрсетіледі. Таухид, нәпсі, зікір, ахлақ ұғымдарының семантикалық өрісі мен поэтикалық символикасы қарастырылады. «Диуани хикметтің» түркі өркениетінің моральдық-мәдени кодын сақтаудағы рөлін және сопылық терминдердің қазіргі мәдени-рухани дискурстағы өзектілігін дәлелдейді.

Кілт сөздер: *Қожа Ахмет Ясауи, Диуани хикмет, сопылық, ұғым, поэтикалық символика.*

Abstract. The article philologically analyzes the linguistic and semantic system of Sufi terminology in Khoja Ahmed Yasawi’s Diwani Hikmet. It examines the semantics and poetic symbolism of key concepts such as tawhid, nafs, dhikr, and akhlaq, emphasizing Diwani Hikmet as a spiritual and cultural code of Turkic civilization.

Keywords: *Khoja Ahmed Yasawi, Diwani Hikmet, Sufism, concept, poetic symbolism.*

Кіріспе. Қожа Ахмет Ясауи есімі түркі-ислам өркениетінің рухани тарихында айрықша орын алады. Оның «Диуани хикмет» атты еңбегі - XII ғасырдағы түркі халықтарының діни-философиялық ойлау жүйесін, рухани ізденісін және адамгершілік мұраттарын бейнелейтін ұлы жәдігер. Бұл туынды сопылық дәстүрдің түркілік нұсқасын қалыптастырып, ислам мәдениетінің мәнін халықтық дүниетаныммен ұштастырған ерекше құбылыс болып табылады.

Ясауи ілімі адамның рухани жетілу жолын, нәпсіні тәрбиелеу мен жүректі тазартып, Жаратушыға жақындау ұмтылысын басты мақсат етеді. Сондықтан «Диуани хикмет» тек діни өлеңдер жинағы емес, түркілік этикалық-философиялық ойдың көрінісі, яғни адам мен Алла, рух пен нәпсі, махаббат пен білім, иман мен ахлақ арасындағы терең байланыстарды бейнелейтін тұтас жүйе.

«Диуани хикмет» – араб-парсы діни әдебиетінің әсерін бойына сіңіре отырып, түркі тілінде жазылған алғашқы сопылық-поэзиялық шығармалардың бірі. Бұл туындыда Алланы тану (мағрифат), рухани тәрбие (тэзкия), адамның өз «менімен» күресі (мүжәһада), кемелдікке жету (ихсан) сынды категориялар көркем әрі терең поэтикалық өрнекпен берілген. Ясауи өз заманында ислам ілімін түркі жұртының танымына сай жеткізудің ерекше тәсілін тапты - ол ұғымдарды түсінікті тілмен, символдық бейнелер арқылы жеткізді.

Бүгінгі таңда бұл мұраның ғылыми маңызы бұрынғыдан да арта түсті. Себебі жаһандану дәуірінде рухани дағдарыс пен материалдық бағдардың күшеюі адамзат санасын қайта ой елегінен өткізу қажеттілігін тудырып отыр. Осындай жағдайда Ясауи ілімі ұсынған сопылық-гуманистік құндылықтар – адам мен қоғамның ішкі үйлесімін табуға бағытталған рухани бағдаршам іспетті. «Диуани хикмет» мәтінін зерттеу – тек әдеби-тілдік талдау ғана емес, тұтас рухани антропологияны, яғни адамның рухани табиғатын түсінуге бағытталған ізденіс.

Ясауи хикметтерінде жиі кездесетін таухид, нәпсі, зікір, ахлақ, мүрид, шарап, нұр секілді ұғымдар терең сопылық мазмұнға ие. Бұл терминдер ислам философиясы мен түркі дүниетанымының түйіскен тұсында қалыптасып, ғасырлар бойы түркі халықтарының діни, моральдық және тілдік мәдениетінде өзіндік мағынаға ие болды. Оларды зерттеу түркі сопылық дүниетанымының мәнін ашуға, оның тілдік және мәдени кодтарын анықтауға мүмкіндік береді.

Қазіргі кезеңде рухани-философиялық мәтіндерді қайта пайымдау - мәдениеттану, дінтану және филология ғылымдарының тоғысқан өзекті бағытына айналды. «Диуани хикмет» мәтіні – осы үш сала тоғысындағы бірегей феномен. [Қыдыр, 2017:42]

Сопылық терминдер жүйесін зерттеу арқылы біз Ясауи дәуіріндегі діни ойлау мәдениетін, адам мен қоғам, сенім мен ақыл, рух пен дене арасындағы байланысты терең түсінеміз.

Сопылық терминдер мен ұғымдарды талдау тек тарихи-философиялық тұрғыдан емес, қазіргі рухани коммуникацияның тілі ретінде де маңызды. Себебі Ясауи шығармаларындағы сопылық категориялар заманауи рухани-адамгершілік құндылықтармен үндес, нәпсіні жеңу - мендікті шектеу, зікір - саналы еске алу, ахлақ - ішкі мәдениет, таухид - тұтастық пен бірлік философиясы.

Бұл ұғымдарды қайта зерделеу ұлттық дүниетанымның терең қабаттарын ашуға және түркі-ислам өркениетінің гуманистік әлеуетін танытуға мүмкіндік береді.

Бұл зерттеу Қожа Ахмет Ясауи мұрасын филологиялық-философиялық тұрғыдан кешенді зерделеуге бағытталған. Сопылық терминдердің мағынасын талдау арқылы қазақ және жалпы түркі мәдениетіндегі діни-рухани көрінісі айқындалады. Ясауи мұрасының сопылық терминологиясы–түркі өркениетінің рухани коды. Сондықтан бұл алаңның ғылыми және мәдени маңызы зор. Ол қазіргі гуманитарлық ғылымдар жүйесінде рухани мұра мен тіл мәдениетінің өзара байланысын жаңаша қарастыруға негіз болады.

Зерттеу алаңы Ясауи мұрасына тән сопылық ұғымдар мен олардың аудармадағы мағыналық ерекшеліктерін қамтиды. Бұл бағыт қазіргі уақытта филологиялық, діни-философиялық және мәдениетаралық коммуникация тұрғысынан аса өзекті.

Біріншіден, Қожа Ахмет Ясауи еңбектері-исламдық сопылықтың түркілік формасын танытатын бірегей жазба мұра. «Диуани хикмет» мәтініндегі сопылық терминдер араб және парсы діни лексикасын түркі тіліне бейімдеу арқылы жаңа семантикалық кеңістік қалыптастырды.

Екіншіден, қазіргі әлемде сопылық әдебиеттердің түрлі тілдерге аударылуы Ясауи ілімін интернационалдық мәдени феномен деңгейіне көтерді. Қожа Ахмет Ясауи мұрасы мен оның сопылық іліміне қатысты зерттеулер қазақ және халықаралық ғылым кеңістігінде кеңінен қарастырылып келеді.

Қазақстандық ясауитанудың негізін қалаған отандық ғалымдар: А. Муминовтың еңбектерінде («Источниковедение и суфийские школы Средней Азии», 2012) Ясауи тариқаты мен сопылық дәстүрдің тарихи-деректанулық негіздері айқындалған. Д. Кенжетай өзінің «Ислам және өркениет философиясы» (2017) атты зерттеуінде ислам философиясы мен түркі руханиятының тоғысын, сопылық антропологияның мәнін философиялық тұрғыдан талдайды. [Кенжетай, 2018:95] З. Жандарбек пен Т. Қыдыр еңбектері («Түркі сопылық дәстүрі және Ясауи жолы», 2019) түркілік дүниетаным мен Ясауи мектебінің рухани құрылымын саралаған. М. Қожа Түркістан өңіріндегі археологиялық және мәдени контекстіні зерттеу арқылы Ясауи дәстүрінің тарихи сабақтастығын дәлелдесе, Р. Сыздық «Диуани хикмет» тілінің көркемдік және лексикалық ерекшеліктерін зерделеп, қазақ әдеби тілінің дамуына қосқан үлесін анықтаған. Сонымен қатар, соңғы жылдары Қ. Қаратышқанова, А. Шағырбай, Қ. Мамбетбаев және Ж. Аймұхамбет еңбектерінде сопылық терминологияның семантикалық табиғаты, Ясауи мәтіндерінің филологиялық ерекшеліктері және моральдық-этикалық ұғымдардың тілдік өрнегі жан-жақты талдануда. Халықаралық деңгейде Ясауи іліміне қатысты зерттеулердің ғылыми аясы одан әрі кеңейіп келеді. Түрік ғалымдары арасында Ф. Көпрүлү («Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar», 1976), Н. Тосун («Yesevîlik ve Türk Tasavvuf

Geleneği», 2015), А. Ожак («Türk Sufiliğine Bakışlar», 2012), және С. Гүлтен («Divan-ı Hikmet'in Dili ve Kavram Dünyası Üzerine Araştırmalar», 2020) еңбектері ерекше орын алады. Бұл ғалымдар «Диуани хикмет» мәтінінің тілдік, философиялық және мәдени құрылымын терең талдап, сопылық ұғымдардың түркі тіліне бейімделуін және олардың интерпретациясын ашып көрсеткен. Өзбекстандық зерттеушілер Ш. Зиёдов, С. Уктамов және М. Амонов Ясауи шығармаларының өзбек тіліндегі нұсқалары мен аудармаларына мәтінтанулық талдау жасап, сопылық терминдердің тарихи қолданысын салыстырмалы тұрғыда қарастырған. Осы ғалымдардың зерттеулері Қожа Ахмет Ясауи ілімінің тек түркі өркениеті шеңберінде ғана емес, жалпы исламдық және адамзаттық рухани мұра контексінде де маңызға ие екенін дәлелдейді. Сондықтан Ясауи еңбектеріндегі сопылық терминдерді рухани-философиялық тұрғыдан зерделеу - бүгінгі гуманитарлық ғылым үшін өзекті әрі әмбебап маңызға ие зерттеу бағыты болып табылады.

Үшіншіден, аударматану ғылымы тұрғысынан алғанда «Диуани хикмет» - классикалық мәтіннің көпқабатты аудармалық моделі. Әрбір тілде мәтіннің қабылдануы мен түсіндірілуі өзгеше, бұл мәдени семиотиканың маңызды нысанына айналған. Сондықтан Ясауи терминологиясының әр тілдегі көрінісін салыстырмалы талдау арқылы аударма сапасын ғана емес, сол қоғамдағы рухани ойлау ерекшелігі де қарастырылады. [Ахметбекова 2017:95]

Сопылық терминологиясы. Сопылық (араб. ат-тасаууф) - ислам дініндегі рухани-этикалық бағыт, адамның ішкі дүниесін тазарту, жүрек арқылы Аллаға жақындау ілімі. Сопылық ілімнің басты мақсаты - адамның нәпсісін (өзімшілдік пен материалдық құмарлықты) жеңу арқылы рухани кемелдікке (ихсан, камил инсан) жету. Бұл ілім шарифат (сыртқы дін заңдары), тариқат (рухани жол), мағрифат (таным), хақиқат (ақиқатқа жету) атты төрт рухани сатыдан тұрады. [Жандарбек 2019:55]

Сопылық дүниетаным бойынша, адам жаратылыстың мәнін тек ақылмен ғана емес, рухани тәжірибе мен жүрек ілімі (илм әл-қалб) арқылы түсіне алады. Сондықтан сопылық рационалды білімнен гөрі жүрек арқылы сезілетін, тікелей рухани танымды жоғары қояды. Бұл бағыт Алланы танудың ең жоғары жолы - «таухид» (біртұтастық) қағидасын терең түсінумен байланысты. [Дербісәлі 2014:126]

Таухид - Ясауи ілімінің өзегі. Бұл ұғым Алланың абсолютті бірлігін тану, бар болмысты Оның нұры арқылы көру дегенді білдіреді. Ясауи үшін таухид - тек сенім емес, рухани хал (мән күйі). Ол адамның «менін» жойып, өзін Алла еркінің бір бөлшегі ретінде сезінуін талап етеді:

«Таухид дегін, хаққа жетер жол болса,

Нәпсіні өлтір, сонда жүрек тазарса» - деп, Ясауи рухани бірліктің тек ішкі тазару арқылы орнайтынын айтады.

Нәпсі (өзімшіл «мен») Нәпсі - адамның рухани жолындағы басты кедергі. Ясауи нәпсіні тәрбиелеуді (жихадул-акбар – ең үлкен күрес) адам өмірінің мәні деп санаған. Оның пікірінше, нәпсісін жеңген адам ғана жүрегін Аллаға аша алады.

«Нәпсіңді өлтірмей, Хақ дидарын көрмейсің,

Нәпсімен күреспей, жүрек тазаланбайды.» [Tosun, 201:46]

Диуани хикметте нәпсі «жабайы аң», «қара түнек», «перде» ретінде бейнеленіп, оны жеңу – хақиқатқа апарар ең ауыр сынақ ретінде сипатталады.

Сопылықта зікір – Алланың есімдерін қайталау арқылы рухани нұрға бөлену, Хақты үнемі еске алып, Оның барлығын жүреппен сезіну. Бұл амал Құрандағы: «Алланы еске алыңдар, сонда Ол да сендерді еске алады» деген қағидаға сүйенеді. [Бақара, 256]

Ясауи осы аяттың рухани мағынасын өз хикметтерінде кеңінен ашады. Ол зікірді адамның рухани өмірінің негізі, нәпсіден тазарудың және жүрек нұрының бастауы ретінде сипаттайды. Қожа Ахмет Ясауи тариқатында (ясауийа жолында) зікір ерекше маңызға ие. Ол зікір арқылы адамның рухы мен жүрегі тазарып, Алланың нұрына бөленеді деп түсіндіреді. Ясауи хикметтерінде былай дейді:

*«Зікір айтқан мүридтердің көңілі ашылар,
Хақ нұрымен жүрегінде сыр шашылар.
Күн мен түнде зікір айтқан ғашықтарға,
Рахмет нұры жауады Хақтан асылар».* [Ясауи, 2008:22]

Бұл жолдар зікірдің адамның рухани кемелденуіндегі орнын анық көрсетеді - зікір адамның жүрегін тірілтіп, нәпсіні тізгіндеудің тәсілі. Ясауи зікірді екі деңгейде түсіндіреді: Зікір-и лисан (тілмен зікір) - Алланың есімдерін тілмен айту (Лә иләһә илла Аллаһ, Аллаһу акбар т.б.). Зікір-и қалб (жүрекпен зікір) - Алланы жүрек арқылы сезіну, Оны ұмытпау, әр демде еске алу. Ясауи үшін жүректік зікір – ең жоғары саты. Ол сыртқы дыбыстан гөрі ішкі рухани байланысқа мән берген.

«Ахлақ» (арабша - мінез, әдеп, мораль) ұғымы Ясауи ілімінде ерекше орын алады. Бұл термин ислам этикасының өзегін құрай отырып, Ясауи дәстүрінде рухани мінез тәрбиесінің іліміне айналған. Ясауи ілімінде адам кемелдігі «ғылым» мен «амалдың» бірлігіне емес, «ахлақ» пен «махаббаттың» тұтастығына негізделеді. Ол былай дейді:

*«Адамның көркі - әдеп, иман және ұят,
Әдепсіз жанның ісі - қараңғы түн сияқты.»*

Бұл ұғымның философиялық мағынасы – ішкі мәдениеттілік, яғни адамның мінезі мен іс-әрекетінде көрінетін рухани тазалық. «Ахлақ» сөзін орыс тілінде “нравственность” деп аудару оның сопылық тереңдігін толық жеткізе алмайды, себебі Ясауи дәстүріндегі ахлақ – жүрек мәдениетінің көрінісі, рухани кемелденудің өлшемі.

Мүрид және пір – рухани байланыс жүйесі

Сопылық дәстүрдің маңызды компоненттерінің бірі – ұстаз бен шәкірт арасындағы рухани байланыс. «Мүрид» (шәкірт) және «пір» (ұстаз) ұғымдары Ясауи ілімінде рухани сабақтастықты бейнелейді. Пір – хақ жолындағы бағыттаушы, рухани кемел адам, ал мүрид – нәпсісін тазартып, хақиқатқа ұмтылған ізденуші. Бұл қатынас сырттай тәртіптік жүйе емес, жүректен жүрекке берілетін рухани мұра. «Диуани хикметте» пір мен мүрид арасындағы байланыс «махаббат пен тәрбие диалогы» түрінде бейнеленеді.

«Пірімнің назары түскенде жан тірілді,

Нәпсім сөнді, жүрегім нұрға бөленді.» [Ясауи, 2008] Ясауи жолындағы пірлік жүйе кейінгі сопылық тариқаттарда да (әсіресе Нақшбандия мен Ясауийада) басты дәстүр ретінде жалғасын тапты.

Шарап және фәна-бақа ілімі

Шарап - иләһи махаббаттың символы

Ясауи үшін шарап – бұл Алланың махаббатынан туындайтын рухани хал (халат). Сопы жүрегіне Құдай нұры түскенде, ол дүниелік уайым мен сана шектеуінен босайды. Бұл «мас болу» – есінен айырылу емес, керісінше, рухтың оянуы, нәпсінің өлуі, жүректің нұрлануы. Диуани хикметте Ясауи былай дейді:

*«Махаббат шарабынан ішкендердің басы айналар,
Хақтың нұрына шомғандардың сыры ашылар».* [Ясауи, 2008]

Мұндағы «шарап» – Алланың мейіріміне бөленген жанның халін бейнелейтін рухани сыр.

Сопылық әдебиетте «шарап» (хамр) – Құдайлық танымның нұрын білдіреді. Руми, Хафиз, Аттар, Низами сияқты шығыс сопы ақындары да шарапты «иләһи ғашықтық» бейнесінде қолданған.

Ясауи де осы дәстүрді жалғастыра отырып, шарап ұғымына өзіндік түркілік рух берді. Ол үшін шарап – адамның рухани мас болу дәрежесі, Алламен сырласу күйі. Ясауи ілімінде «шарап ішу» – фәна (нәпсінің жойылуы) және бақа (Алламен мәңгілік болу) ұғымдарымен байланысты. Сопы «шарап ішкен» сәтте өзінің мендігін жоғалтып, Жаратушының еркіне беріледі. Бұл – рухани мас болудың ең жоғары сатысы. [Gülten 2020:36]

«Ішіп шарап мас болдым,

Ғашықтықта хас болдым.

Хақ нұрына қас болдым,

Өз бойымнан кетті уайым». [Ясауи, 2008]

Бұл хикмет шумағы адам мен Алла арасындағы рухани бірігуді сипаттайды.

Нұр – Құдайлық шындықтың бейнесі

Нұр ұғымы Құран философиясының негізінде жатыр. [Ан-Нұр 35] Бұл – Алланың жаратқан әлемдегі көрінісі, рухтың бастауы. Ясауи үшін нұр – адамның жүрегіндегі хақиқат сәулесі.

Хақ нұрымен көңілімді тазартып едім,

Сол нұрменен бар ғаламды жазартып едім. Яғни нұр – Алланың адам жүрегіндегі көрінісі. Сопылық дүниетанымда нұрды қабылдау – рухани көзі ашылған адамның күйі. Ол нәпсіден арылған сайын, жүрегі жарыққа толады.

Ясауи Диуани хикметінде мақам ұғымын бірнеше поэтикалық формада келтіреді. Ол әрбір мақамды адамның ішкі рухани сапарының белесі ретінде сипаттайды:

«Тәубе еттім, сабыр еттім, шүкір айттым,

Хақ нұрына жетер үшін мақам таптым.

Көз жасыма су қылып гүл суардым,

Хақ жолаушысы – мен пақыр мұхтаж болдым» [Ясауи, 2008]

Бұл жолдарда Ясауи әрбір сопылық мақамды жүрек пен рухтың тазару сатылары ретінде көрсетіп отыр.

Мақамға жету - нәпсіні жеңу арқылы ғана мүмкін.

Қожа Ахмет Ясауи ілімі - исламдық сопылық дәстүр мен түркілік дүниетанымның синтезінен туған ерекше рухани-философиялық жүйе. Оның ілімінде адам болмысының мәні, рухани жетілу жолы, нәпсі мен рухтың диалектикасы, Алла мен адам арасындағы байланыс тұтастықта қарастырылады. Бұл тұтастық - исламның ішкі мәнін (батинін) түркі мәдениетінің рухымен біріктірген Ясауи мектебінің басты ерекшелігі.

Ясауи дүниетанымы бойынша, адам жаратылысының мәні Алламен рухани байланыс орнатуда. Ол үшін адам өз нәпсісін тазартып, жүрегін нұрландыруы керек. Нәпсіден арылған сайын рух жеңілдейді, Алланың нұры жүрекке қонады. Ясауи осы рухани процесті төрт саты арқылы түсіндіреді: шариғат – тариқат – мағрифат – хақиқат. Бұл сатылар адамның рухани жетілу жолын бейнелейді және оның ішкі әлемінің дамуын көрсетеді.

Шариғат - сыртқы тәртіп пен заң, адамның діннің қағидаларын орындау сатысы; Тариқат - рухани тәрбие мен нәпсіні жеңу жолы; Мағрифат - таным, Алланы жүрек арқылы сезіну; Хақиқат - абсолютті ақиқатқа, Алламен рухани бірігуге жету. Осы сатылар - Ясауи философиясының жүйелі құрылымы. Ясауи бұл ұғымдарды тек діни жол ретінде емес, адамның рухани антропологиясы ретінде ұсынады. Яғни адам өзін тану арқылы Құдайды таниды, жүрегін тазарта отырып ақиқатқа жақындайды.

*Жан сырына жетпейінше, Аллаға жол таппассың,
Тән мен нәпсі шырмауында жүрек нұрланбассың.*

Бұл жолдар Ясауи үшін адамның ақиқатты сыртқы ғибадаттан емес, ішкі тазарудан табатынын көрсетеді. Ол Алланы тек сенім нысаны ретінде емес, тірі рухани шындық ретінде тануды үйретеді. [Дербісәлі 2014].

Ясауи үшін адамның өмір сүру мақсаты - Алланы тану ғана емес, сол таным арқылы өз болмысын тәрбиелеу, қоғамға ізгілік нұрын тарату. Сондықтан Ясауи ілімі бүгінгі күнге дейін өзектілігін жоғалтқан жоқ. Ол - адамды материалдық әлемнің тұтқынынан босатып, рухани еркіндікке жетелейтін ілім. Қазіргі жаһандану дәуірінде де бұл ілім рухани тұтастықтың, ұлттық бірегейліктің және адамгершілік мәдениеттің негізгі тірегі болып қала береді. Қожа Ахмет Ясауи іліміндегі сопылық терминдер жүйесі – исламдық философия мен түркілік дүниетанымның өзара ықпалдасуының көрінісі. Бұл жүйе арқылы Ясауи адам рухының дамуын, өзін-өзі тану мен Аллаға жақындау жолын бейнелеген. Оның терминдері тек діни лексика емес, рухани антропологияның, тілдік символизмнің және мәдени кодтың басты элементтеріне айналған.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қыдыр Т. Е. Ясауи мұрасын зерттеудегі өзекті мәселелер. – Алматы: Қ.А. Ясауи ХҚТУ, 2017.
2. Кенжетай Д. Т. Қазақ мұсылмандығы және оның қалыптасу алғышарттары. – Астана: Корпоративтік қор, 2018.
3. Ахметбекова А. Қ.А. Ясауи шығармашылығының қазақ әдебиетіне әсері. – Алматы: Еуразия зерттеу институты, 2017.
4. Жандарбек З. Түркі сопылық дәстүрі және Ясауи жолы. – Түркістан: Қ.А. Ясауи университеті баспасы, 2019.
5. Дербісәлі Ә. Ясауи және түркі сопылығы. – Алматы: Паритет, 2014.
6. Tosun, N. Yesevîlik ve Türk Tasavvuf Geleneği. – Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi Yayınları, 2015.
7. «Бақара» сүресі, 152-аят
8. Қожа Ахмет Ясауи. Даналық кітабы (Диуани хикмет). – Алматы: Таймас, 2008.
9. Gülten, S. Divan-ı Hikmet'in Dili ve Kavram Dünyası Üzerine Araştırmalar. – İstanbul, 2020.
10. Ан-Нұр» сүресі, 35-аят

MUNDARIJA		
I SHO‘BA. TARJIMASHUNOSLIKNING DOLZARB MASALALARI		
1.	Zuhriddin ISOMIDDINOV. Bizdagi tarjima muammolari	5
2.	Uzoq JO‘RAQULOV. O‘zbek tarjimachiligi istiqbollari	9
3.	Xurram RAHIMOV. Alisher Navoiyning “Munojot” asari tarixi, tabdili va tarjimalari xususida	14
4.	Олимджон КАСИМОВ, Мартаба СУЛТОНЗОДА. Некоторые лингвистические особенности перевода лексем «Шахнаме» на русский язык	17
5.	Ne‘matilla OTAJONOV. Eiji Mano – boburshunos olim	22
6.	Rukhsana IFTIKHAR. Beautification of Mughal women	26
7.	Наталья ФИЛИМОНОВА. Возможности перевода при работе иностранных учащихся с художественным текстом: начальный этап изучения русского языка	30
8.	Kosimboy MAMUROV, Nargiza TILAKOVA Functional syntax and mystical semantics: correlating syntaxemes with sufi concepts in Alisher Navai’s Uzbek and English ghazals	34
9.	Xayrulla HAMIDOV. Muslimbek Yo‘ldoshevning tarjimonlik mahorati	38
10.	Ирода СИДДИКОВА. К вопросу взаимосвязи психолингвистики и художественного перевода	43
11.	Xayrulla HAMIDOV, Zulfizarxon QORAXO‘JAYEVA. Nafisiyning “Jannatning yarim yo‘lida” asaridagi personaj portretining tarjimada berilishi	46
12.	Абдумажид МАДРАИМОВ, Аскарый МАДРАИМОВ. Вопросы перевода научного наследия Захириддина Мухаммада Бабура и традиция перевода в библиотеке Акбара в XVI веке	51
13.	Supriya BANERJEE, Iroda UMAROVA Reimagining classics: Tagore, translation and the global reader	54
14.	Ziyodaxon TESHABOYEVA. “Boburnoma”da milliy-madaniy xususiyatli til birliklar va ularning inglizcha tarjimalari	58
15.	Zulhumor MIRZAEVA. Politics under the mask of poetics: Chulpon’s translations in the 1920s-1930s	62
16.	Abdumajid MAMADALIYEV. Badiiy matn tarjimasida milliy koloritni ifodalash muammosi	72
17.	Muhammadjon ABDUVALIYEV. Sinxron tarjimashunoslikning zamonaviy masalalari	74
18.	Мұратбек БАҒИЛА, Кәмшат АЙМАҒАМБЕТОВА. Қазақ тілін оқыту әдістемесінің жаңа парадигмалары	80
19.	Shermurod SUBHON. Ijodiy kengashlarda	84

20.	Shermurod SUBHON. Kitobxon oldida mas’uliyat	97
21.	Murtazo SAYDUMAROV, Mahmudaxon SAYDUMAROVA. O‘zbek adabiyotining ilk romani tarjimalarida lingvomadaniy xususiyatlar va semantik o‘zgarishlar	100
22.	Mahmadiyor ASADOV. Tarjima – qiyosiy adabiyotshunoslikning tadqiqot obyekti	107
23.	Toshtemir ALIMOV. Gender as a linguistic and cultural parameter in literary translation	113
24.	Tozagul MATYOQUBOVA. Ilk hasbi hol qasida va uning o‘zbek tarjimoni	116
25.	Dilafruz MUHAMMADIYEVA. “Boburnoma”ning turkcha tarjimasi bilan bog‘liq muammolar	120
26.	Umida TURAeva. Some challenges of translating forensic terminology between English and Uzbek	125
27.	Елена ПАНОВА. Мифопоэтическая традиция и проблемы перевода и функционирования онимов в волшебной повести «Алиса в стране чудес» Л. Кэрролла	128
28.	Gulnoz MAMARASULOVA. Siyosiy matn tarjimasining lingvokulturologik jihatlari	137
29.	Эльнора БАГАВОВА. Эволюция переводческих теорий: от традиционных подходов к современным тенденциям	140
30.	Dilfuza KHUDAIBERDIEVA. Translation studies: traditional and modern approaches	144
31.	Gulnoz MAMARASULOVA, Ruxshona CHO‘LIYEVA. Diplomatiik matnlarning tarjimada ifodalanishi	148
32.	Dilshod AMIRQULOV. Tarjimashunoslikda til tipologiyasi asosida komparativ yondashuv	151
33.	Tozagul NASRULLAEVA. Literary translation as interpretation: on the basis of Dreiser’s literary works	154
34.	Мохира ЭШКУВАТОВА, Достонбек АХМАДОВ. Роль лингвострановедческого компонента в обучении переводу	156
35.	Islom TURDIYEV. Ingliz va o‘zbek tillaridagi ayrim ish yuritish terminlarining tarjima talqinidagi muammolari	160
36.	Фотима УМИРЗАКОВА. Проблемы традиционных и современных подходов в немецком переводе	163
37.	Shohsanam BEKMURATOVA. Maqollar tarjimasida tarjimonlarining lingvomadaniy yondashuvlari	166
II SHO‘BA. QIYOSIY TILSHUNOSLIK MASALALARI		
38.	Sayed Mohamed Ahmad KORAYEM. Principles for developing comparative linguistic studies	171
39.	Nedim BAKIRCI. Milli kimlik inshasinda halk biliminin islevi	183
40.	Farhad RAHIMI. Beş, bel, bilek, elik/ el ve ilik kelimelerinin etimolojik ve anlamsal bağlantilari	190

41.	Farhad RAHIMI. Nezrali'nin Çağatay türkçesi sözlüğünün yanlıslari üzerine iii	196
42.	Сырга ОРУНБАЕВА, Долон МАЛДЫБАЕВ, Сагынбек ОРУНБАЕВ, Минаим МЫРЗАКМАТОВА, Жумакадыр КАРАМОЛДОЕВ. Горы и их лингвистические особенности: типология высот и культурных различий	215
43.	Saodat MUHAMMEDOVA, Kosimboy MAMUROV. Reforming the Uzbek latin alphabet: balancing phonology and global usability	221
44.	Jamoliddin YOQUBOV. O‘zbek va fransuz tillarida “ona” leksemasi ifodalanishining lingvomadaniy xususiyatlari	223
45.	Valijon VOSITOV. Inkor kategoriyasi lingvistik voqelik sifatida	228
46.	Khushnuda SAMIGOVA. Identifying the semantic component of affectionate form	230
47.	Nargiza DOSBAYEVA. Specific features of intercultural interaction in the course of teaching foreign languages	234
48.	Наргиза РАШИДОВА. Арабские заимствования в узбекском языке	237
49.	Ulugbek KARIMOV. Evolution of the cyborg in 21st-century science fiction	240
50.	Kamola ABDULLOEVA. Diskursiv shaxsning grafik vositalar orqali aks etishi	243
51.	Malohat BADALBAYEVA. The special lexicon of emergency situations in global linguistics	246
52.	Nargiza MIRZALIYEVA. Abdulla Qahhor va Ernest Xeminguey hikoyalari qahramonlarining o‘ziga xos xususiyatlari: badiiy tahlil va qiyosiy yondashuv	250
53.	Azizjon SHARIPOV. Yozma manbalarda Hirotning tarixiy toponimikasiga doir ma’lumotlar: Shohrux Mirzo davri	253
54.	Марина ИСКАКОВА. Тюркоязычный мир от древности	263
55.	Nargiza YUSUPOVA. The impact of artificial intelligence on comparative philology and translation studies	268
56.	Feruzaxon KARIMOVA. Aksiolingvistikada ma’naviy qadriyatlar talqini	272
57.	Zebiniso BEKMURADOVA. O‘zbek va fransuz maqollaridagi xiazmlarning stilistik, semantik va lingvokulturologik tahlili	276
58.	Sabohat QAHHAROVA. Yassaviy hikmatlarining lingvokulturologik tahlili	279
59.	Dildora KENJAYEVA. “Boburnoma”da antroponimlarning etimologik o‘ziga xosligi	283
60.	Gulchexra IBRAGIMOVA. Ingliz tilida abbreviatura va akronimlarning lingvistik tahlili	287
61.	Asror YUSUPOV. Lug‘at maqolasi strukturasi nazariyasining rivojlanishi	289

III SHO‘BA. QIYOSIY ADABIYOTSHUNOSLIK MASALALARI		
62.	Islamjan YAKUBOV. Rudakiy adabiy-estetik qarashlari va lirik qahramon kechinmalari	293
63.	Islamjan YAKUBOV. Tragik konflikt, tragik holat va tragik qahramon	299
64.	Dilnavoz YUSUPOVA, Kemal Yavuz ATAMAN. Uch tazkira qiyosi	308
65.	Gulnoz XALLIEVA, Sitora SHAHOBOVA. “Middlemarch” va “Anna Karenina” asarlarida ayol obrazining o‘rni	316
66.	Bahodir XOLIQOV. Britaniya adabiyoti va o‘zbek mifologiyasida daydi yog‘dularning badiiy xususiyatlari	320
67.	Gulnoz XALLIYEVA, Farangizbonu ADAMOVA. “Jek Raymond” romanida Jek obrazi tahlili	323
68.	Nuriddin ALTINBOYEV. Qiyosiy tahlilda tipologiya va ta’sir fenomeni	326
69.	Gulnoz XALLIYEVA, Iroda ABDULLAYEVA. The nature of satirical characters in the works of Jonathan Swift	330
70.	Mohinur SOTVOLDIYEVA, Gulnoz KHALLIEVA. The poetics and typology of father figures in world literature: a comparative study	333
71.	Xafiza KUCHKAROVA. Badiiy adabiyotda peyzajning o‘rni	336
72.	Dilafro‘z QAHNAROVA. Zamonaviy o‘zbek qissachiligi: xalq an’analari va yangi badiiy shakllar	340
73.	Elmira HAZRATQULOVA. Temuriylar davri adabiy muhitida ustoz-shogird munosabatlari	344
74.	Тоҳир ТУРДИБОЕВ, Нигора ЖЎРАЕВА. Беҳбудий таълимотида ижтимоий-маърифий масалалар	347
75.	Ma’suma OVIDJONOVA. Ingliz va o‘zbek adabiyotida ilmiy fantastikaning narratologik asoslari	351
76.	Эльмира АДІЛЬБЕКОВА, Сўлтан САНИЯТ. Türk masallarında hayvan motifleri: geyik motifinin kültürel yansimalari	357
77.	Эльмира АДІЛЬБЕКОВА, Сая БЕРІКҚЫЗЫ. Türk-islam kimliginin sembolü olarak Носа Ahmet Yesevi türbesi	368
78.	Эльмира АДІЛЬБЕКОВА, Гүлнұр ЕСЕНГЕЛДІ. Karaşaş Ana türbesi ve halk inançlarında kadın Evliya imgesi	375
79.	Дильфуза МАМЕТОВА, Малика ПРИСТАЕВА. Keloğlan ile padişahin kizi masalinin Anadolu, Uygur, Gagavuz varyantlarında kahraman ideali	383
80.	Карлыгаш БОРБАСОВА, Какимжан БИШМАНОВ, Мира БАЛТЫМОВА. Сравнительный анализ текстов Корана, Библии и Торы по проблеме межрелигиозного диалога и укрепления общенационального единства	394
81.	Улжан ТУНГАТОВА, Алуа АЛШЕР. Сравнительный анализ идей толерантности в Коране и Библии	400
82.	Ляззат АЛИЕВА, Möldir NIŞANHAN. Masalların mitolojik mirasi: şamanizm ve islam’in izleri	404

83.	Ынтымакгул НУРМАГОМБЕТОВА. Бейсенбай Кенжебаев зерттеулеріндегі қазақ және түркі әдеби мұраларының тарихи-филологиялық зерделенуі	412
84.	Saltanat YERALIYEVA. The writing of Khoja Akhmet Yasawi’s “Diwani hikmet” in turkic language	420
85.	Yorqinoy ISMONOVA. Bola timsolining roman obrazlari tizimidagi o‘rni	423
86.	Динара САЗАНОВА. “Диуани хикмет” мәтініндегі сопылық терминдердің рухани-философиялық мағынасы	427
87.	Шахноза КАРИМОВА, Жұлдыз МҮСІРКЕП. Akbura Evliya türbesi: türk-islam mimarisi ve halk inanci arasindaki bağ	433
88.	Bahodir ABSAMADOV. Shekspirning “Venetsiya savdogari” asarida komik adolat va axloqiy kinoya	440
89.	Ghalib ZEYAD. The evolution of Uzbek language, literature, and culture: the enduring legacy of Alisher Navai	445
90.	Axror QODIROV. O‘zbek qissachiligida xarakter va kolliziya: Qo‘Chqor Norqobil ijodi misolida XX–XXI asr badiiy talqinlarining evolyutsiyasi	451
91.	Мұратбек БАҒИЛА, Қанзада ЖҰБАНЫШЕВА. Тілді деңгейлік оқыту жүйесінің ғылыми негіздері	457
92.	Sevinchoy YOQUBOVA. G‘oyaviy-badiiy konsepsiya va poetik obrazlar hissiy tonalligi	461
93.	Munira KARIMOVA. The poetics of human and animal characters in Uzbek prose	472
<p>IV SHO‘BA. KOMPARATIVISTIKA VA METODIKA: TIL, ADABIYOT TA‘LIMI TIPOLOGIYASI</p>		
94.	Назаркул ИШЕКЕЕВ, Рима ЗАЙЫРКУЛОВА. Ааламдашуу доорунда медициналык багытта окуп жаткан чет элдик студенттерге «Манас» эпосу жана «Махабхарата» эпосундагы идеяларды салыштыруу менен тарбиялоонун мүмкүнчүлүктөрү	480
95.	Ирина ЯНОВСКАЯ. Формирование риторической компетенции в системе профессиональной подготовки студентов нефилологических специальностей	487
96.	Лариса БАСОВА, Светлана ДРАЧЕВА. Повышение качества обучения русскому языку в странах постсоветского пространства: опыт Тюменского государственного университета	490
97.	Айгул АЙТБЕНБЕТОВА, Нургул ЖОЛДАСОВА. Қазақ тілін оқытудағы цифрлық ресурстар: тиімділігі мен болашағы	494
98.	Muxabbat MATQURBONOVA, Umida YANGIBOYEVA. Ikki tillilik sharoitida o‘zbek tili ta‘limining komparativ tahlili	498
99.	Зулхумар ЖУМАНОВА. Роль алгоритмов в формировании навыков устной и письменной речи студентов	500
100.	Максим ЧИКОВ, Диляра ЗАРИПОВА. Проблемы подготовки специалистов в тройке языков русский-английский-узбекский и пути решения	504
101.	Раъно ИСАМУТДИНОВА. Система упражнений для развития навыков устной речи на занятиях по русскому как иностранному	509

102.	Зулфия КУРБАНОВА. Методика работы с текстом на занятиях по русскому как иностранному	513
103.	Nilufar BURIYEVA. Sun’iy intellekt vositalari asosida o‘quvchilarning lingvokulturologik kompetentligini rivojlantirish metodikasi	516
104.	Шахло УРИНОВА. Методика формирования лексической компетенции студентов в процессе изучения русского как иностранного	520
105.	Gulnoz MAMARASULOVA. Geopolitical meanings in media discourse	524
	V SHO‘BA. КОМПАРАТИВИСТИКА YOSH TADQIQOTCHILAR NIGOHIDA	
106.	Saida SULTANOVA. Badiiy tarjimaga o‘rgatishda an’anaviy va zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	529
107.	Зухра МОЛДАБАЕВА, Айжан ЖАНҒЫЛЫШ. Коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастырудағы инновациялық әдістер	533
108.	Barno ABDULLAYEVA. “Boburnoma”ning xorijiy tillarga tarjima qilinishi	539
109.	Zilola ERGASHEVA. The transformation of translation practices through artificial intelligence technologies	544
110.	Dilfuza ZOYIROVA, Aziza YORIQULOVA. Tarjima jarayonida ekvivalentlik tamoyilining an’anaviy talqinlari	547
111.	Anvar MIRZAQULOV. Ikkinchi jahon urushidan so‘ng sinxron tarjimaning paydo bo‘lishi va rivojlanishi	549
112.	Shuhrat MULADJANOV. Different approaches to the lingua-stylistic analysis in literary translation	552
113.	Gulshan ERGASHEVA. Tarjimashunoslikda an’anaviy va zamonaviy yondashuvlar: o‘zbek va nemis tilidagi frazeologizmlar talqinida	555
114.	Dilnoza SHONAZAROVA. Xabarlar tarjimasi va lokalizatsiyasi	559
115.	Умида МУХАММАДИЕВА. Язык и культура: трудности перевода национально-культурных особенностей	562
116.	Gulnoza XUDAYQULOVA. Badiiy asarlarni tarjima qilishda uchraydigan ba’zi frazeologik muammolar	567
117.	Shoira XODJAYEVA. Bilvosita tarjimaning muammolari: an’anaviy va zamonaviy yondashuvlar	570
118.	Djamila BEGJANOVA. Paremiologik birliklar tarjimasida lingvokulturologik ekvivalentlik	573
119.	Shaxnoza IBRAGIMOVA. Linguistic representations of characters and peculiarities of translating their original names in “A farewell to arms”	577
120.	Fazilat XABIBULLAYEVA. Mumtoz adabiy manbalar tarjimasida: arxaik leksika jahon tarjimashunosligi kontekstida	580
121.	Maftuna RO‘ZMETOVA. Fentezi adabiyoti tarjimasida madaniy konnotatsiyalarning ifodalanishi	584
122.	Maftuna SAPAROVA. “Al-qistosu-l-mustaqim fi ilmi-l-arud” asarining ingliz tilidagi tarjimasida xususida	588

123.	Zuhra ZOKIROVA. Jorj Oruel “Molxona” asaridagi satirik jumlar tarjimasining madaniy jihatdan moslashtirilganligi	591
124.	Mokhinur GELDIEVA. “Kecha va kunduz” romani inglizcha tarjimasida leksik-semantik hamda sintaktik o‘ziga xoslik	593
125.	Dilnoza OLIMOVA. Ritm va takorlash: “Alpomish” dostonining Qosimboy Ma’urov tarjimasida sintaktik-semantik transformatsiyalar	596
126.	Mohichehraxon ANVAROVA. Zamonaviy texnologik terminlarni tarjima qilish usullari	599
127.	Xosiyatxon QO‘CHQORALIYEVA. The role of Reynold Nicholson and John Arberry’s translation in the study of sufi literature	603
128.	Nargizaxon MIRAXATOVA. Dariy tilidagi ba’zi somatizmlar qatnashgan maqollarning o‘zbek tiliga tarjima qilish masalasi	606
129.	Munisa NAZIROVA. O‘zbek va ingliz tilidagi idiomalarning qiyosiy tarjimalari	609
130.	Муниса ТОШБОЕВА. Стратегии транскреации и адаптации политических реалий в узбекском цифровом медиадискурсе	612
131.	Mahliyo FAYZULLAYEVA. Sinxron tarjimada ekvivalentlik va muqobillik masalasi	615
132.	Достонбек АХМАДОВ. Первый шаг к академической истории перевода	618
133.	Sevinch MIRZALIYEVA. Badiiy tarjimada leksik-stilistik bo‘yoqdorlik muammolari	623
134.	Nozima QAYUMOVA. The impact of artificial intelligence on the translation process and the transformation of the translation profession	626
135.	Ситора ТУРСУНБОЕВА. Грамматические и лексические трансформации в художественном переводе	629
136.	Миннура ЮЛДАШЕВА. Об узбекских переводах произведений Чингиза Айтматова	633
137.	Раънохон ХОЛОВА. Роль невербальной коммуникации в синхронном переводе с русского на узбекский	636
138.	Aziza MAHAMMATOVA. Bilvosita tarjimada tarjimon mahoratining namoyon bo‘lishi	640
139.	Mashhuraxon MAHAMMADALIYEVA. Tarjimashunoslik: an’anaviy va zamonaviy yondashuvlar	644
140.	Nozima ABDURAHMONOVA. Tibbiy terminlarni tarjima qilishda so‘zma-so‘z va erkin yondashuvlarning o‘zaro ta’siri	646
141.	Azimjon AXMEDOV. Frazeologiya va frazeografiya tarixiga umumiy nazar	649
142.	Madinabonu OLLABERGANOVA. Comparative-methodology and typology in language and literature education	654
143.	Мўхаббат МАССАДИКОВА, Akerke ALTINBEKOVA. Masallarda toplumsal normlar bag‘lamida adalet ve ceza kavrami	657
144.	A’zamxon SOBITOV. Zoonimlarning etnolingvistik va madaniy konnotatsiyalari	665
145.	Vazira ABDIEVA. The essential role of intercultural communication competence in various fields	668

146.	Oyshajon USMONOVA. Structural and semantic aspects of legal terminology in the context of linguistic comparativism	670
147.	Diyora AKRAMOVA. The use of labor-related euphemisms in English and Uzbek linguistics	675
148.	Zebuniso FAYZULLAYEVA. Nemis va o‘zbek tillaridagi fe’l mayllarining chog‘ishtirma tadqiqi	679
149.	Dilnoza NURULLAYEVA. Ma’dan komponentli frazeologik birliklarda insonga xos xususiyatlar	683
150.	Dilorom KHURRAMOVA. Semantic features of mimetic words in Uzbek and Korean	686
151.	Munisa KARIMOVA. Ingliz fe’llari aspektualligini belgilashda funksional-semantik yondashuv va harakat turlari (aktionsart)	690
152.	Gulzoda SUYUNOVA. The evolution of the verb “to be” from Proto-Indo-European to Proto-Germanic	693
153.	Temur ASHUROV. Realia as cognitive and linguocultural anchors in multilingual communication: towards a new integrative model	700
154.	Shahnoza NAZAROVA. O‘zbek va nemis tillarida tanqid nutqiy akti: lingvopragmatik xususiyatlar	703
155.	Shoxida NAZAROVA. Bilvosita nutqning pragmatik jihatlari	706
156.	Lobar RAHIMQULOVA. Ijtimoiy tarmoq matnlarini lingvistik tahlil qilishning ahamiyati	710
157.	Farrukh ABDUSAMATOV. How speech act theory (sat) is applied in discourse analysis	713
158.	Gulmira ERGASHEVA. Davlat boshqaruvi terminlari xususida ayrim ilmiy-nazariy qarashlar	717
159.	Nodira BEKMATOVA. The lexicon of the machine: decoding the new language of AI	720
160.	Munisa DUSTBERDIYEVA. Causative syntaxemes, the use of preposition “under”	724
161.	Nigora ISMATULLAYEVA. Globallashuv konseptining semantik qirralari	727
162.	Mahliyo JALISHOVA. Persuazivlik argumentatsiya va manipulyatsiya o‘rtasida: mediadiskursdagi kommunikativ-pragmatik jihatlari	730
163.	Ozoda QURBONOVA. O‘zbek tilida gidrometeorologik terminlar sinonimiyasi	733
164.	Guljahon RAHMATULLAYEVA. Ruhiiy holatlarni ifodalovchi leksik birliklarning semantik tarmoqlanishi	736
165.	Yulduz SATTOROVA. Siyosiy diskursda aforistik ifodalarning kognitiv qiyosiy tahlili: ingliz va o‘zbek tillari misolida	743
166.	Umida ELMURATOVA. O‘zbek va koreys tillarida shaxs konseptosferasining periferik birliklari	746
167.	Nafosat RAIMOVA. Ijtimoiy chegaralangan leksikaning struktur va semantik xususiyatlari	749
168.	Dilnura YULDASHEVA. Ingliz tilidagi ayrim siyosiy terminlarning etimologik tahlili	751

169.	Maftuna AZIMOVA. Language, context, and intention: a linguapragmatic analysis of code-switching in Uzbek-English conversations	754
170.	Samira RAXIMOVA. Konseptual metaforalar milliy tafakkurning aks-sadosi sifatida: ingliz va o‘zbek tillarining qiyosiy tahlili	759
171.	Gulrom ABDULLAYEVA. Koreya va o‘zbek madaniyatida ota-onaga sadoqat tushunchasining lingvokulturologik tahlili	764
172.	Мубинабону МАМАЛАТИПОВА. Этимология русских числительных	766
173.	Durdona XO‘JAMURODOVA. Lingvistik komparativistikaning taraqqiyot omillari	771
174.	Зохида КИЛИЧЕВА. Отражение общественной жизни в романе А. С. Пушкина «Евгений Онегин»	774
175.	Zilola ISLOMOVA. Ingliz va o‘zbek tillarida qo‘shma so‘zlar yasalishi	780
176.	Nasiba JUMAeva. Literary representation of globalization challenges in contemporary Turkish fiction	785
177.	Gulhayo ORTIQOVA. Charlz Dikens ijodida ramziylik, an’analar va ma’naviy munosabatlarning aks etishi	787
178.	Malohat AYDARALIYEVA. XX asr G‘arb va Sharq adabiyotida ayol obrazi tasvirlanishining o‘ziga xos jihatlari	790
179.	Bahora ABDIYEVA. XVI asrga oid nemis masallari tahlili hamda ularda hasad, ochko‘zlik, beodoblik va sabrsizlik kabilarning tasviri	793
180.	Мунаввара ХАСАНОВА. Проблема нравственного совершенствования личности в творчестве Л. Н. Толстого	795
181.	Shahnoza IKROMOVA. Eastern and Western mentality: a structural comparison of “Mehrobdan chayon” and “Pride and prejudice”	800
182.	Umida PIRNAPASOVA. Functional approach to teaching language	804
183.	Maftuna ASKAROVA. Kognitiv tamoyillar nazariyasining shakllanishi	807
184.	Dilnoza SHONAZAROVA, Gulchehra YO‘LDASHEVA. Maktabgacha ta’limda elektron doska orqali ingliz tilini o‘rgatish samaradorligi	811
185.	Abdurauf BOZOROV. A comparative analysis of pedagogical models focusing on the transition from traditional to digital methodologies	815
186.	Айдана ҚУАНЫШ. Ертегілердегі диалог құрылымының стилистикалық ерекшелігі	818
187.	Shirinoy YAKHSHIMURATOVA. The method of cross-cultural comparison in foreign language lessons	826
188.	Sevinch XUDOYBERDIYEVA. Constructive and behavioral methods in teaching English as a second language	829
189.	Зухра МОЛДАБАЕВА, Нурсая КАДЫРОВА. Қазақ тілін оқытудағы тілдік орта мен мотивация факторы	832
190.	Aziza JALOLOVA. Chet tilini o‘qitishda talabalarning tarjima ko‘nikmalarini rivojlantirishda interfaol usullarning roli	836
191.	Инобатхон УМАРОВА. Роль когнитивистики в обучении русскому языку узбекских студентов	839
192.	Mubina GANIYEVA. Comparative analsis of speech etiquette in hisrorical and modern educational contexts	844

193.	Гулсевар САИДОВА. Языковые особенности творчества А. С. Пушкина и их использование в преподавании ТРКИ	846
194.	Садокат ОЛИМЖОНОВА. Изучение творчества А. С. Пушкина в преподавании русского языка как иностранного	853
195.	Sokina IRISBAYEVA. Moral and ethical values in Uzbek and English proverbs: a comparative study	860
196.	Музаффар ХОДЖАХАНОВ. Структурный и синтаксический анализ терминов статистики в английском и русском языках	864
197.	Shahnozabonu NEMATOVA. The Interconnection Between Gender and Language: A Historical and Sociolinguistic Perspective	866
198.	Мохира ЭШКУВАТОВА. Роль грамматического комментария в преподавании русского как иностранного	870
199.	Nazokat G‘offorova. Zulfiya she’rlari tarjimasida metaforalar tarjimasining o‘ziga xos xususiyatlari	873
200.	Адолат Бобо-Хожаева. Тюркские заимствования в русском языке: пространство билингвизма и историческая перспектива	877